

Думка С.

*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
міжнародного права та європейської інтеграції ТНЕУ
Саванець Л.М.*

РОЛЬ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мабуть одним із найважливіших прав, гарантованих Європейським Союзом (далі – ЄС) є право на справедливий суд, що забезпечує належний захист прав та законних інтересів учасників ЄС.

Враховуючи те, що в умовах сьогодення Україна, як незалежна держава, стала на шлях європейської інтеграції і робить кроки для приєднання до ЄС, то видається актуальним розглянути роль такої інституції ЄС як Суду Справедливості Європейського Союзу, що покликана забезпечити вирішення суперечок між суб'єктами європейської спільноти.

Метою даної наукової розвідки є виокремлення ролі Суду Справедливості ЄС для досконалішого пізнання діяльності даної інституції.

Дослідженню даної проблематики присвячені праці цілого ряду науковців, а саме: О. Андрійчука, Я. Андрієнка, І. Грицяка, В. Кротінова, М. Марченка, В. Нерсисянца, І. Яворської та інших.

Суд Справедливості ЄС є основним носієм суддівської влади в ЄС. Він створений Європейською спільнотою з вугілля та сталі у 1952 році. На той час його компетенція поширювалась на шість держав-засновниць. Сьогодні ж дана цифра збільшилась до двадцяти семи, тобто усіх держав-членів ЄС. Цей суд в процесі розвитку зазнав значних змін у своїй структурі. Його особливістю є те, що чисельність сфер, на які поширюється його юрисдикція, постійно збільшується, не зважаючи на те, що функції залишаються ті ж самі, а саме:

- розгляд спорів по суті;
- тлумачення;
- винесення попередніх рішень.

Якщо в 50-х роках Суд Справедливості розглядав тільки господарські спори, пов'язані з торгово-економічними операціями щодо вугілля і сталі, то сьогодні у його компетенції є справи про гендерну рівність, фінансове шахрайство та військову службу. Що ж до основних справ, то ними були ті, що впроваджували засадничі принципи наднаціональності права ЄС та такі, що були поштовхом для поглиблення інтеграції держав-членів ЄС. Саме завдяки принципам, виведеним із рішень даного суду, а також завдяки самим рішенням вдавалось впливати на дії урядів держав-членів ЄС, прийняття законодавства парламентами і, відповідно, на здійснення структурних реформ в державах [1, с. 182 - 183].

Ми погоджуємось з думкою науковців І. Грицяка та В. Кротінова, що компетенція Суду Справедливості ЄС від початку його створення та діяльності значно розширилась. На нашу думку, це пов'язано з тим, що в процесі розвитку дана інституція вдосконалювала принципи та процедуру своєї діяльності, тим самим утверджуючи свою авторитетність.

На перших етапах розвитку ЄС Суд Справедливості ЄС завдяки своїм рішенням впливав на перетворення в економічних, правових системах країн, але згодом стало зрозуміло, що без змін в адміністративних, політичних системах держав європейська інтеграція не зможе поглиблюватись.

Суд Справедливості ЄС вважається основною рушійною силою інтеграційних процесів та європеїзації управлінських, адміністративних систем держав-членів ЄС, оскільки завдяки його рішенням, які є обов'язковими до виконання усіма державами-членами ЄС, вдавалось долати спротиви деяких країн виконувати акти ЄС, гармонізувати національні правові системи [1].

Ми погоджуємось із вище викладеною думкою, адже рішення Суду Справедливості ЄС є обов'язковими для виконання державами-членами ЄС, що дало і дає змогу Суду контролювати та впливати на певні процеси в державах-членах ЄС. Важко сказати чи це позитивно чи ні, адже з однієї сторони, кожна держава-член ЄС повинна дотримуватись і виконувати його принципи та приписи, але з іншої – кожна держава є незалежною і ніхто не має права втручатись в її внутрішню та зовнішню діяльність.

Суд Справедливості ЄС співпрацює з різними інституціями ЄС, а саме з: Європейським парламентом, Європейською радою, Радою ЄС, Європейською комісією, Європейським судом аудиторів та Європейським центральним банком.

Так, до Суду Справедливості ЄС можуть звертатись Європейський парламент, Рада чи Комісія, щоб отримати висновок Суду щодо відповідності передбачуваної угоди договорам. У разі негативного висновку Суду угода може набути чинності лише тоді, коли до неї внесуть зміни чи буде змінено перегляд договорів.

Суд Справедливості ЄС, як вже зазначалось, співпрацює з Європарламентом. На його вимогу Суд може відправити у відставку омбудсмена, якщо останній більше не відповідає вимогам, необхідним для здійснення своїх функцій, або якщо той винен у серйозних проступках.

Європейський парламент і Рада, які діють згідно із звичайною законодавчою процедурою, можуть створювати при Загальному суді спеціалізовані суди для розгляду у першій інстанції певних категорій справ у спеціалізованих сферах. Європейський парламент і Рада діють шляхом ухвалення регламентів за пропозицією Комісії та після консультації з Судом або на запит Суду і після консультації з комісією [2, с. 85].

Комісія ЄС може звернутись до Суду справедливості ЄС, якщо вона вважає, що держава-член не виконує своїх обов'язків, покладених на неї державами, та надає мотивований висновок з цього питання, попередньо даючи змогу зацікавленій державі представити свої міркування.

В свою чергу, Суд Справедливості ЄС контролює правочинність законодавчих актів, актів Ради, Комісії та Європейського центрального банку, окрім рекомендацій та висновків, а також актів Європейського парламенту і Європейської Ради, спрямованих на створення правових наслідків для третіх сторін.

З цією метою Суд Справедливості ЄС має юрисдикцію щодо позовів, якими звертаються держави-члени, Європейський парламент, Рада або Комісія з причин відсутності компетенції, порушення суттєвих процедурних

вимог, порушення договорів чи будь-якого іншого пункту, пов'язаного із їхнім створенням, або зловживанням повноваженнями. На тих самих умовах Суд Справедливості ЄС має юрисдикцію щодо позовів, з якими звертаються держави-члени, Європейський парламент, Рада або Комісія з причин відсутності компетенції, порушення суттєвих процедурних вимог, порушення договорів або будь-якого іншого припису, пов'язаного із їхнім застосуванням, або зловживання повноваженнями.

Також Суд Справедливості ЄС має юрисдикцію щодо позовів, з якими звертається Європейський центральний банк і Комісія з метою регулювання своїх прерогатив [2, с. 86].

Проаналізувавши вище викладену інформацію, можна стверджувати, що Суд Справедливості ЄС тісно співпрацює з кожною інституцією ЄС, тим самим в певній мірі має вплив на кожна з них, адже має право контролювати їхню діяльність. Ми вважаємо, що позитивним є те, що до Суду Справедливості ЄС можуть звертатись не лише уряди чи посадові особи держав, але і фізичні особи, юридичні особи та міжнародні організації.

Варто зауважити, що вплив Суду Справедливості ЄС на інституційні зміни, реформування національних інститутів, розробку національної політики й прийняття управлінських рішень відбувалось завдяки примусу впроваджувати в державах наступні принципи: захисту основних прав людини й міжнародного права; ті, що випливають із правої Спільноти (наприклад, передбачуваність і чіткість правових норм, оприлюднення актів, законність дій, прозорість, відкритість та інші); структурні принципи (наприклад, верховенства, субсидіарності, пропорційності, інституційної рівноваги тощо) [1, с. 183].

На нашу думку, принципи, які Суд Справедливості ЄС впровадив в державах-членах ЄС є змістовними та забезпечують рівність всіх держав-членів та гарантують захист законних інтересів кожної з них.

Сьогодні вплив діяльності Суду Справедливості ЄС відбувається навіть на ті країни, які не стали членами ЄС, проте мають з ними партнерські відносини, є кандидатами на членство, оскільки ЄС вимагає від них сприйняття тих же стандартів і принципів, що і в Союзі [1, с. 183].

Ми вважаємо, що вплив Суду Справедливості ЄС на держави, які мають намір стати членами ЄС є позитивним, адже для того, щоб стати членом ЄС потрібно пройти складну процедуру, зокрема гармонізувати своє законодавство, а це можливо, якщо держава буде дотримуватись тих самих стандартів та принципів ЄС.

Отже, роль Суду Справедливості ЄС важко переоцінити, адже він співпрацює із всіма інституціями ЄС, контролює їх діяльність та надає консультації в разі такої необхідності. Суд утверджує такі принципи, за якими всі держави-члени ЄС є рівними та незалежними. Суд Справедливості ЄС співпрацює із країнами, які є кандидатами до вступу в ЄС. Він в певній мірі вимагає прийняття і застосування тих самих стандартів і принципів, що функціонують в ЄС. Крім того, вагомим є те, що до Суду Справедливості ЄС можуть звертатись різні суб'єкти, а саме: держави (уряди, посадові особи), фізичні та юридичні особи, а також міжнародні організації. Загалом з початку функціонування даного суду його компетенція розширилась, а специфіка діяльності вдосконалилась.

Список використаних джерел

1. Грицяк І. Міжнародні суди як учасники європейського самоврядування [Електронний ресурс] / І. Грицяк, Кротінов В. // Держава та суспільство – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2013-2/doc/4/06.pdf>.
2. Яворська І. Роль і значення Суду ЄС у системі органів Європейського Союзу / І. Яворська // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. – 2015. – №37. – С. 82–88.

Каленіков В.

*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та
європейської інтеграції ТНЕУ
Саванець Л.М.*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГААЗЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Донедавна основним інструментом регулювання міжнародних відносин у сфері приватного права були двосторонні договори, які містили норми щодо правових відносин і міжнародної правової допомоги у цивільних справах. Проте положення таких договорів урегульовують відповідні відносини лише з певною країною, тоді як багатосторонні міжнародні документи надають змогу вирішити ці ж питання відразу з чисельною кількістю іноземних держав шляхом застосування одноманітного механізму. Основним засобом вирішення проблеми є уніфікація, під якою розуміється створення за допомогою міжнародних договорів однакових норм, що підлягають сприйняттю правом держав і таким чином забезпечують подолання розбіжностей у регулюванні міжнародних зв'язків.

Значною мірою сприяють уніфікації правових норм так звані модельні законодавчі акти. Модельні закони є рекомендаційними актами з типовими нормами. Вони не обов'язкові для держав, а слугують нормативним орієнтиром для внутрішнього законодавства, тобто, втілюючи у своєму законодавстві норми типового (модельного) закону, кожна країна має змогу пристосовувати його положення до своїх потреб [11, с. 37].

Уніфікація – це багатоплановий процес, який відбувається на універсальному та регіональному рівнях, стосується норм загального та спеціального характеру. У ньому беруть участь як держави, так і організації. Сьогодні на універсальному рівні уніфікацією охоплено чимало як міждержавних, так і неурядових органів і організацій. До найстаріших відноситься Гаазька конференція з міжнародного приватного права. Вперше вона скликана в XIX ст., а з 1955 року стала постійно діючою. Основна діяльність Гаазької конференції з міжнародного приватного права полягає у розробці багатосторонніх договорів (конвенцій) у різних сферах міжнародного приватного права. Конференція об'єднала зусилля майже усіх центральноевропейських та багатьох інших держав. Вона й сьогодні плідно